

Täysistunto

Tiistai 16.2.2016 klo 14.02—17.51

9. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2015 eduskuntavaaleissa

Kertomus K 19/2015 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan. Asian käsittely keskeytettiin 12.2.2016 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelu

17.41 **Mika Niikko ps:** Arvoisa rouva puhemies! Perjantaina keskusteltiin tästä vaalirahoituksen tarkastuskertomuksesta, sekä sen yhteydessä nousi esille näitä uusia näkökantoja, joita voisi ottaa huomioon tulevaisuudessa tämän vaalirahoituksen suhteen. Toki tätä vaalirahoitusasiaahan on viime kaudella jo hiottu ja siihen ollaan muutoksia haettu ja läpinäkyvyyttä on haluttu lisätä. Tämähän se keskeinen tarve näissä muutoksissa on ollut.

Haluan kuitenkin palata siihen perjantain keskusteluun, kun käytiin kovaa debattia siitä, että sosialidemokraattien puolelta tuli vaatimusta sille, että vaalirahoitukselle pitäisi asettaa joku katto. Sinänsä ajatus kuulostaa ihan hyvälle tavoitteelle, mutta käytännössä se ei välttämättä paranna tätä vaaliehtokasasettelua juurikaan. Tällä hetkellähän jokainen ehdokas voi käyttää niin paljon rahaa vaaleihin kuin haluaa sekä myös kerätä määrätyn ehdoin rahaa oman kukkaron ulkopuolelta. Läpinäkyvyys on mielestäni a ja o, ei niinkään se, kuinka paljon sitä rahaa käytetään.

Me tiedämme sen hyvin itse kukin, että ei yksin rahalla eduskuntaan tule valituksi vaaleissa. Ehdokkaalla pitää olla myös jotain sanottavaa. Ehdokkaalla pitää olla luottamusta. Monta entistä kansanedustajaa, jotka käyttivät kymmeniätuhansia euroja, jäi valitsematta. Meillä viime vaaleissa, erityisesti jos katsomme näitä vaalirahailmoituksia, on useita, useita ehdokkaita, jotka käyttivät kymmeniätuhansia euroja, moni yli 50 000 euroa. Tämä ei tarkoita sitä, että rahalla eduskuntaan pääsee. Meillä täytyy olla myös uskottavuutta omassa viiteryhmässämme, ja sitä ei ikävä kyllä — ja onneksi — rahalla osteta.

Arvoisa puhemies! Se, mitä muutoksia haluan itse tässä toistaa ja mitä toin viime vaalikautena esille, on mielestäni tärkeää. Jos me haluamme lisätä avoimuutta, niin meidän tulisi ehdottomasti tätä vaalirahoitusilmoitusvelvollisuutta laajentaa myös niiden ehdokkaiden kohdalle, jotka eivät tule valituiksi eduskuntaan. Sitä voitaisiin laajentaa myös kuntavaaleissa niiden ehdokkaiden kohdalle, jotka eivät tule valituiksi valtuustoon — varsinkin, jos samat ehdokkaat saavat luottamuspaikkoja kunnassa. Meillä on säädöksessä, että vain ensimmäisenä varakansanedustajana joutuu tekemään sen vaalirahailmoituksen, mutta meillä on paljon ehdokkaita, jotka eivät pääse läpi ja silti saavat merkittäviä luottamuspaik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2016 vp

koja myös valtion päätöselimissä. Siinä mielessä en ymmärrä varsinkaan sitä epäjohtonmukaisuutta, että kuntasektorilla, jossa istutaan päättämässä kuntien kaavoista, terveyskustannuksista ja monesta muusta asiasta, lautakunnan puheenjohtajatkään eivät ole velvollisia avaamaan vaalirahoitustaan, mikäli he eivät istu valtuustossa.

Tämä olisi avoimuuden kannalta hyvä uudistus, jos me avaisimme kaiken sen rahalähteen meidän äänestäjillemme ja sitä kautta saisimme luottamusta tähän omaan työskentelemme kansan keskuudessa enemmän.

17.45 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Otan hiukan kantaa tähän vaalirahailmoitukseen ja siihen läpinäkyvyyteen. Ehdottomasti kannatan sitä, että tämä on läpinäkyvää, mutta emme me kyllä samalla viivalla hyppää tuolla maaseudulla ja kaupungeissa ja niin edespäin. Otetaanpa esimerkki: Joku liiton herra tuolta ammattiliitosta lähtee pyrkimään eduskuntaan. Hänen vaalikampanjansa käytännössä maksetaan kaikki. Jos tavan jätkä lähtee tuolta, niin kuin minä, kaikki on tehtävä itse ja maksettava. Jos ei ole tunnetavuutta, niin niitä tukijoita ei sinne löydy. Mutta niillä, jotka näistä järjestöistä lähtevät pyrkimään, se järjestö on takana ja maksaa viulut. Me olemme täysin eri viivalla heidän kanssaan.

Ja siitä katosta minä sanon, että jos jollakin on mynttiä taskussa laittaa 100 000 euroa siihen, niin laittakoon, ei hän käytä toisten rahoja siihen. Mutta näiden, jotka käyttävät toisten rahoja, erittäin tarkasti täytyy tuoda täällä esille, mitä on tehty. Nyt ne pimitetään hyvin pitkälle.

17.46 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! En malttanut olla ottamatta puheenvuoroa. Minusta edustaja Niikko ihan teki tärkeän maininnan tuolla puhujapöytäntössä ottamalla esille sen, että kuntien valtuustoihin esimerkiksi varasijalle jääneet voisivat aivan hyvin olla myös velvoitettuja tekemään selvityksen vaalirahoituksestaan. Samaten myös eduskuntavaaleihin ehdokkaaksi lähteneet kaikki voisivat olla velvoitettuja tekemään selvityksensä vaalirahoituksensa osalta, koska itsekin olen ihan samaa asiaa pohtinut, että jos varsinkin suurten puolueitten ehdokas jää vaikka toiselle varasijalle, niin mikäänhän ei kerro sitä, etteikö hän vaalikauden aikana esimerkiksi eurovaalien tai joittenkin muitten tapahtumien vuoksi sitten nousisikin eduskuntaan kesken kauden. Siinä mielessä pidän tätä nykyistä järjestelmää puutteellisena, ja kyllähän se tämmöisen läpinäkyvyyden ja luotettavuuden kannalta olisi meidän kaikkien etu, että se vaalirahoitus olisi niin läpinäkyvää kuin mahdollista. Tässä tapauksessa olen kyllä edustaja Niikon kanssa samaa mieltä, että sitä voitaisiin laajentaa koskemaan huomattavasti laajempaa porukkaa kuin mitä se tällä hetkellä se koskee, itse samat huomiot tehneenä, ja toivon, että tulevaisuudessa kaikkia eduskuntavaaliehdokkaita ja eurovaaliehdokkaita ja mitä nyt sitten onkaan, kunnallisvaali- ja sotevaaliehdokkaita, tämä sitten koskisi, että pitää tehdä vaalirahoitusilmoitus. Ei vapaaehtoisesti vaan nimenomaan pakko tehdä, velvollisuus.

17.48 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Hyvä, että myös edustaja Hänninen sosialidemokraateista huomasi tämän asian. Tästä viime kautena keskusteltiin, että tämä avoimuus lisääntyisi, ja ikävä kyllä tämä asia taisi unohtua silloin sen kuntaministerin vai kehen laatikkoon. Tämä oli monen ministerin puheessa kyllä esillä, mutta tässä uudistuksessa jäi huomioimatta. Mutta ainahan meillä on parantamisen varaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2016 vp

Itse tähän edustaja Hakkaraisen kommenttiin: Haluaisin myös lusikkani heittää soppaan, koska tämä ammattijärjestöjen yleensä antama vaalituki ehdokkaalle on hyvä havainto. Ei se nyt varmaan mikään salaisuus ole, että jotkut järjestöt tukevat omia ehdokkaitaan hyvinkin paljon sellaisella tavalla, jota ei ilmoiteta vaalirahailmoituksessa, kuten esimerkiksi antamalla aineellista apua ja antamalla myös tämmöistä työaikana tehtävää apua vaalityöhön. Ja ikävä kyllä on paljon semmoisia järjestöjä, joissa rekrytoidaan yksi sun toinen työntekijä työajalla tekemään toisten vaalityötä jos jonkunlaisella tavalla. Sitten on vielä näitä tapoja antaa vaalitukea toisen hyväksi, tällaiset niin kuin vaikka yritysten kautta tulevat ilmoitusavustukset tai jokin muu julkisuustila.

Muistan, että vielä vuonna 2011 vaaleissa Vantaalla oli näin, että Vantaan omistamia yhtiöitä osallistui joidenkin ehdokkaitten vaali-ilmoitusten maksamiseen. Tätä ei ollut kyllä nyt viime vaaleissa enää. Siitä tehtiin kaupungissa päätös, että tähän ei enää ryhdytä. Mutta kuinka paljon sitä vielä on muualla kunnissa, esimerkiksi valtion yhtiöitten kautta lähipiireille — no, tässähän on varmaan tarkennusta tullut, niin että tätä ei pitäisi tapahtua enää, mutta näitä on tavallaan mahdollista perata vähän pidemmälle. Elikkä mikäli me käytämme erityisesti veronmaksajan rahaa ehdokkaan vaalityöhön, niin se tulisi tuoda selkeästi, euroa myöten, julkisuuteen. Kaikkein paras säädös kyllä olisi se, että veronmaksajan rahaa ei saisi vaaleissa käyttää minkään muun antamana tai tukemana, koska se ei ole kuitenkaan varmaan se paras mahdollinen äänestäjää ajatellen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.